

EMAKEELE SELTSI

104. TEGEVUSAASTA (2023)

I. Üritused

1. Konverentsid

Emakeele Selts korraldas ja kaaskorraldas 2023. aastal kolm konverentsi, kus ettekandeid peeti kokku 39.

Koos Laurentsiuse seltsiga korraldati 15. aprillil Eesti Teaduste Akadeemia saalis X Ahrensi konverents „Eduard Ahrens 220“. Tarmo Soomere avasõnadele järgnesid ettekanded: Sulev Valdmaa „Eduard Ahrensi tähtsusest“, Sirje Kivimäe „Eestimaa Ahrensi ajal“, Karl Pajusalu „Eesti ja Soome murdekontaktid“, Annika Viht „Eduard Ahrens XIX sajandi grammatikute seas“, Hannu Remes „Soome keel Eduard Ahrensi eesti keele grammatikas“ ja Priit Rohtmets „Kirikukorraldusest Eesti- ja Liivimaal XIX sajandil“¹.

29. septembril tähistati Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsiga Tallinna Ülikoolis. Konverentsi esimeses pooles „Keel hariduses“ oli kolm ettekannet: Sofia Lutter „Tartu lasteaialaste lapsevanemate suhtumine kakskeelsusesse ja varajasse keeleõppesse“, Kulla Mellov „Eesti keele teise keelena õpetaja tagasisidekommentaariid õpilaste tekstidele protsessikeskses tekstiloomes“ ning Nele Novek „Väike pedantlik märkus: siin on kaks tühikut ehk Millist tagasisidet kaasüliõpilased kirjutavad?“. Teises pooles „Keel kasutuses“ oli neli ettekannet: Agnes Kolga „Laadivahelduse taandumine põhikooli õpilaste keelekasutusest“, Silver Erm „Suulise keele erijooned sõpradevahelises Discordi-vestluses“, Anastasia Šepilenko „Kontrastiivne uurimus modaalkonstruksioonide kasutusest eesti ja saksa keeles palvete koostamisel“ ning Loviisa Mänd „Deminutiivsete nimi- ja omadussõnade funktsioonid eesti ilukirjanduses“.

---

¹ Konverents on järelvaadatav aadressil <https://www.emakeeleselts.ee/koik-teated/x-ahrensi-konverents-eduard-ahrens-220-15-04-2023/>.

5.–6. oktoobril toimus Tartus rahvusvaheline konverents „Läänemere-soome kontaktid“, mida korraldasid Tartu Ülikooli arheoloogia, geneetika ja lingvistika sidusuuringute kolleegium, Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituut ning Emakeele Selts. Esimesel päeval toimusid plenaar-ettekanded ja üldseksioon. Teise päeva ettekanded koondusid kolme teemaderingi: Soome lahe äärsed kontaktid, kontaktid läänemeresoome idapiiril ning Liivi lahe ümbruse kontaktid. Konverents oli pühendatud professor Tiit-Rein Viitso (1938–2022) mälestusele. Ühtlasi tähistati konverentsiga liivi pärandi aastat ja põliskeelte kümnendit.

2. Kõnekoosolekud, väliskeelepäevad, koolikeelepäevad ja keelelaagrid

Emakeele Selts korraldas 2023. aastal neli kõnekoosolekut, kolm keelepäeva, kolm väliskeelepäeva, kaks koolikeelepäeva ja kaks laagrit. Ettekandeid esitati aasta jooksul kokku 72.

17. veebruaril korraldasid Uppsala Ülikooli nüüdiskeelte osakond ja Emakeele Selts Uppsalas väliskeelepäeva. Esinejate nimekirjas oli küllalisi nii Eestist kui ka Rootsist. Kokku üheksa ettekande teemade hulgas olid eesti murded, sõnaassotsiatsioonid, keeletehnoloogia, kirjandus ning Eesti ja Rootsi kontaktid eri vaatenurkadest: Karl Pajusalu „The making, levelling and rebirth of Estonian dialects“, Ene Väinik „The changing mind – the Estonian word association revisited after 40 years“, Sirli Zupping „Milliseid lahendusi pakub eesti keeletehnoloogia?“, Meelis Friedenthal „Bees, science and contemporary literature: The writer’s perspective“, Raimo Raag „Hur estniskan kom till Uppsala universitet“, Mari-Liis Korkus „How do teens talk? An insight into the language use of Swedish-Estonian bilinguals“ ning Geda Paulsen ja Eva Velsker „Estniska på Uppsala universitet: nuläget och framtiden“.

14. märtsil toimus Emakeele Seltsi koolikeelepäev Audentese Era-koolis. 7. klassiga arutles võõrsõnade teemal Tiina Paet, 8. klassidele tegi Sõnaveebi töötoa Marja Vaba ja 9. klassidele tutvustas keeletehnoloogia võimalusi Tiiu Üksik.

15. märtsil tähistati Ülenurme Gümnaasiumis emakeelepäeva. Koolikeelepäeval peeti neli ettekannet: Tõnu Tender „Kristjan Jaagu päev ja Stalini vuntsid. Keelepäeva sissejuhatuseks“, Külli Habicht „Milleks uurida vana kirjakeelt?“, Annika Hussar „Mitut Laurat ja Rasmust sa

tead?“ ning Elisabeth Kaukonen „Eurotibidest ja keevitajaonudest ehk kuidas väljendatakse sugusid eesti keele liitsõnades?“.

9.–10. juunil korraldati Luua Metsanduskoolis koolinoortele keelesaagelager „Hääldusest ja hääldamisest“. Tulevase emakeeolümpiaadi teemaga seotud kahepäevases laagris osales 23 koolinoort Tallinnast ja Tartust, Haapsalust ja Narvast, Märjamaalt, Raplast ja Viimsist. Katrin Leppik, Anton Malmi ja Pire Teras Tartu Ülikooli foneetikalaborist tutvustasid hääldusõpetuse teoreetilisi tahke ning lasid noortel töötubades praktilisi harjutusi teha.

27. juunil toimus Tartus LVI J. V. Veski päev „Eesti keelest ja läänemeresoome keelteperest“, mis oli pühendatud Johannes Voldemar Veski 150. sünniaastapäevale ja UNESCO põliskeelete kümnendile. Tartu Ülikooli Sihtasutus andis üle J. V. Veski nimelise 500-eurose stipendiumi, mille pälvis Tartu Ülikooli eesti keele eriala teise aasta bakalaureusetudeng Maria Merilo. Ettekandeid oli neli: Reet Kasik „Johannes Voldemar Veski eesti oskuskeele arendajana 1920–1940“, Valts Ernštreits „Liivi keel põliskeelete aastakümnel“, Petar Kehayov „Keelesaarte tähtsusest läänemeresoome keeleteadusele“ ja Heinike Heinsoo „Üle neljakümne aasta koos vadjalastega“. Emakeele Seltsi 68. aastaraamatut tutvustas peatoimetaja Reili Argus. Ettekannete osa järel liiguti traditsiooniliselt Raadi kalmistule, kus kõneles Külli Habicht. Asetati lilled J. V. Veski hauale ning lauldi ühiselt ta lemmiklaule. Järgnes ringsõit Veski sugulaste juhatamisel temaga seotud kohtadesse Maarja-Magdaleena kihelkonnas.

25. augustil tähistati Tartus Tiit Hennoste 70. sünnipäeva akadeemilise juubelipeoga „Tiit Hennoste ja tema kolm kontrapunkti“ ning esitleti Kirsi Laanesoo-Kalgi, Mart Velskeri ja Roosmarii Kurvitsa koostatud pühendusteost „Kahtlus ja mõttemäss“. Ettekandeid oli kolm: Renate ja Karl Pajusalu „Dialoogiline emamurre“, Mart Velsker „Tuglas, Barbarus, Luts ja Hennoste“ ning Väino Koorberg „„See oli õudne!“ Elu ilma Hennosteta. Kell 23:57. Lisatud galerii ja Priit Pulleritsu kommentaar“. Ürituse korraldasid Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituut, Emakeele Selts ja Eesti Kirjandusmuuseum.

15. septembril korraldasid Emakeele Selts ja Eesti Keele Instituut kõnekoosoleku Jüri Viikbergi 70. sünnipäeva tähistamiseks. Ettekandeid oli neli: Karl Pajusalu „Põhjaeesti põliskeelest“, Annika Viht „Johannes Gutsllaffi keele variantsusest“, Ott Kurs „Jüri Viikbergiga Kesk-Aasias, Krimmis ja kirjatöös“ ning Marit Alas „(Eba)õiged kohanimed“. Seejärel

esitleti Jüri Viikbergi vastvalminud artiklikogumikku „Sõna sekka“ (Emakeele Seltsi toimetised 81).

22. septembril toimus Väike-Maarjas Ferdinand Johann Wiedemanni keelepäev. Wiedemanni 2023. aasta keeleauhinna pälvis Peeter Päll järjepideva ning väärtusliku panuse eest eesti keele, kultuuri ja identiteedi kindlustamiseks nimeuurija ja keelekorraldajana. Väike-Maarja Gümnaasiumi õpilane Kati-Ly Randviir pidas ettekande „Mis toimub keeletunnis, kui läbivaks teemaks on „Wiedemanni keeleauhind“?“, laureaati tutvustas Tiina Paet, Peeter Päll rääkis Wiedemannist ja kohanimedest, Tiina Laansalu nimekorraldusest nimenõuanneteni ning Jüri Valge tegi ettekande „Köögijutust üleriigiliseks keelesündmuseks. Wiedemanni keeleauhind 35“. Järgnes vestlusring koha ja identiteedi teemadel, milles osalesid laureaati, esinejad ja õpilased ning mida juhtis Jüri Viikberg. Laureaati istutas Väike-Maarja keeletammikusse nimitamme. Keelepäeva korraldasid Emakeele Selts, Haridus- ja Teadusministeerium, Väike-Maarja vallavalitsus, Väike-Maarja Gümnaasium ja Väike-Maarja seltsimaja.

13. oktoobril korraldasid Emakeele Selts ja Müncheni Ludwig Maximiliani Ülikooli fennougristika õppetool väliskeelepäeva Münchenis. Ettekandeid peeti viis: Külli Habicht „Die Spuren der deutschen Sprache in der estnischen Schriftsprache“, Helin Kask „English-Estonian code-copying in Estonian blogs and vlogs“, Helle Metslang „Eesti keelest Euroopa ja Uurali keelena“, Tiit Hennoste „*Ahah* ja *ahaa*, *ah* ja *aa*, *noh* ja *noo*, *jah* ja *jaa*. Ja teised pisikesed sõnad, millega me suhtleme“ ning Mare Kõiva „Loitsudest, sõnamaagiast, nõidumisest minevikus ja tänapäeval“.

20.–22. oktoobril toimus põliskeelte kümnendile pühendatud keelelaager Mulgimaal Kopra talus, kuhu oli kokku tulnud kodukandi keelte ja eluviisi hoidjaid lastest täiskasvanuteni üle Eesti. Ungari keelealast ja keelerikkuse hoidmisest rääkis Péter Pomozi, töötube tegid Tiina Laansalu ja Kristiina Praakli, ettekanded pidasid ja kogemusi vahetasid kaheksa keelekogukonna esindajad Häädemeestelt, Lüganuselt, Kuusalust, Kihnust, Muhust, Mulgimaalt, Saaremaalt ja Võrumaalt.

10. novembril korraldasid Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituut ja Emakeele Selts Renate Pajusalu 60. sünnipäevale pühendatud ettekandepäeva. Ettekandeid oli neli: Gerson Klumpp „Renate muss putzen“, Helen Hint ja Maria Reile „Üks ebaõnnestunud ettekanne mingitest ebaõnnestunud katsetest“, Ann Veismann „Kas moos ja buss seisavad endiselt?“ ning Miina Norvik „Ja lõhnab angervaks ...“

12. novembril toimus Amsterdamis Eesti Koolis eesti keele päev „KeelEST ja meelEST“. Täiskasvanutele peeti kaks ettekannet: Birute Klaas-Lang „Üleminek eestikeelsele haridusele Eestis. Perekonna roll lapse teises keeles õppimise toetajana“ ja Andra Kütt-Leedis „Kust see laps need sõnad võtab ehk Lapse keeleomandamisest ja selle toetamisest“. Samuti tegi Andra Kütt-Leedis keelehooldeteemalise töötoa. Lauri Räpp ja Anne-Mai Tevahi esitasid luulekava ja vestlesid kohaletulnutega. Samal ajal tegi Kätlin Vainola eri vanuserühmades lastele loovtegevusi „Loome ja loeme koos“.

23. novembril Tallinnas toimunud kõnekoosolek „Läänemere keeletsillad. Hannu Remes 80 ja Raimo Raag 70“ oli pühendatud seltsi kahele välisliikmele. Kõnekoosoleku esimeses pooles keskenduti Hannu Remesele, kel oli 2. oktoobril 80. sünnipäev. Helle Metslang pidas ettekande „Meie Hannu Remes“, Annetrin Kaivapalu „Lähivõrreldes eesti silda ehitamas“ ning Hannu Remes „Kogumikust „Eesti silda ehitamas“ tänase pilguga“. Teise poole keskmes oli 20. augustil 70. sünnipäeva tähistanud Raimo Raag. Jüri Viikberg rääkis teemal „Ametivend Raimo Raag“, Enn Küng „Eestimaa minek Rootsi riigi koosseisu 1561. aastal“ ning Raimo Raag „Rootsi kirjakultuur uusaegsel Eesti-, Liivi- ja Ingerimaal“. Seejärel esitleti seltsi toimetiste sarjas ilmunud Raimo Raagi vastvalminud monograafiat „Rootsi kirjakultuur uusaegsel Eesti-, Liivi- ja Ingerimaal“ (nr 82).

27. novembril tähistati Eesti Kirjandusmuuseumis Asta Õimu 80. sünnipäeva ettekandepäevaga „Eesti keele teetähised“. Peeti kolm ettekannet: Natalia Ermakov „Mee ja vaha kasutamine ersa kultuuris“, Nikolai Kuznetsov „Kuidas komi keeles hellitatakse?“ ning Ene Vainik „Kuidas me mõtleme keelest?“. Pärast ettekandeid esitleti Asta Õimu uut raamatut „Eesti keele teetähised“. Üritust korraldasid Eesti Kirjandusmuuseum ja Emakeele Selts.

II. Muu tegevus

Jätkusid varasemad ettevõtmised.

Vikerraadios kõlasid igapäevased „Keelesäutsud“ 13 autoriga: Madis Jürviste, Elisabeth Kaukonen, Mari-Liis Kalvik, Mari Kendla, Kristina Koppel, Tiina Laansalu, Sirje Mäearu, Tiina Paet, Lydia Risberg, Maria Tuulik, Mari Vaus, Annika Viht ja Tiit Üksik.²

---

² Keelesäutsud on järelkuulatavad aadressil <https://vikerraadio.err.ee/arhiiv/vikerhommik/keelesauts>.

Emakeele Selts ning Haridus- ja Teadusministeerium korraldasid 2022. aasta keeleteo valimise. Aasta keeleteo konkursi eesmärk on tunnustada tegusid, mis tõstavad eesti keele tuntust ja mainet, väärtustavad eesti keele õpetamist, õppimist ja oskamist, soodustavad eesti keele kasutamist ja staatuse kindlustamist ning edendavad eesti keele talletamist ja uurimist. Jaanuaris vaagis seltsi juhatus konkursile „Keeletegu 2022“ esitatud keeletegusid. Laureaadid tehti teatavaks Tartus Haridus- ja Teadusministeeriumis 14. märtsil. Konkursil anti välja kaks auhinda: peaauhind ja rahvaauhind. Peaauhinna saaja otsustasid taasiseseisvunud Eesti haridus- ja teadusministrid, selle pälvis Eesti Keele Instituudi inspiratsioonipäev „Näitame keelt“. Rahvaauhinna võitsid Eesti Keele Instituudi ja Eesti Rahvusringhäälingu koostöös valminud keeleajalooteemalised keelekillud ETVs. Emakeele Selts oli kaasatud kolme keeleteo kandidaadi tegevusse. Esitatud olid 2022. aastal ilmunud Emakeele Seltsi toimetised nr 79 ja 80 – Hannu Remese artiklikogumik „Eesti silda ehitamas“ ja Krista Kerge artiklite valimik „Sõna, see piisake meres“. Samuti oli kandidaadiks seatud põliskeelte kümnendile pühendatud konverents „Eesti keeleala – põline ja rikas“, mida kaaskorraldasid Emakeele Selts, Eesti Keele Instituut ja Eesti Teaduste Akadeemia.

24. märtsil toimus Tartus Emakeele Seltsi aastakoosolek. Akadeemilise ettekande „Eesti laste jutustamis- ja viitamisoskuse seosed keelelise kasvukeskkonnaga“ pidasid Andra Kütt ja Reili Argus. Teadussekretär Marit Alas tegi kokkuvõtte seltsi tegevusest 2022. aastal.

Selts andis ka 2023. aastal Haridus- ja Teadusministeeriumi rahalisel toetusel välja kuus stipendiumi eesti keele ja kirjanduse õpetajaks õppivatele üliõpilastele. Stipendiumi said Anu Bollverk, Egne Korol, Eileen Laidus, Beryt Paidra, Katarina Sieglinde Schultz ja Orsolya Sild. Stipendiaadid kuulutati välja 3. novembril 2023 Tartu Ülikooli raamatukogus eesti keele õpetajate sügiskonverentsil.

Kaheksandat korda toimus ettevõtettenimed võistlus „Ehe Eesti – Eesti ettevõttele eesti nimi“. Võistluse kuulutasid emakeelepäeval välja Emakeele Selts, Eesti Interneti Sihtasutus, Eesti keelenõukogu, Haridus- ja Teadusministeerium ning Keeleamet. Kandidaate laekus seitsmes kategoorias rekordiliselt 84 (sh 8 õpilasfirmat). 17. oktoobril toimus ettevõtettenime võistluse lõpuüritus Tallinnas, kus Ilmar Tomusk pidas ettekande „Äri- ja ettevõtettenime hea tava“, Sirlil Zupping „Kas ettevõtted peaks jõudma Vikipeediasse?“ ning Mare Vahtre „ee – värav eestimaalasteni“. Autasustati

eheda eesti nimega ettevõtteid: tootmisettevõtte kategoorias tuli võitjaks HUUM OÜ, teenindusettevõtte kategoorias Vudila (Vudila Mängumaa OÜ), vabaühenduse kategoorias MTÜ Jääk ja Praak, haridus- ja kultuuriasutuse kategoorias MTÜ Lasteraamat, aasta uustulnuka kategoorias OÜ Sõnavulin, õpilasfirma kategoorias PAKILINE ning rahvusdomeeni-nime kategoorias mänguvõti.ee (Mänguvõti OÜ). Žüriisse kuulusid Eesti Interneti Sihtasutuse, Eesti keelenõukogu, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsiooni, Emakeele Seltsi, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Keeleameti esindajad.

Novembris toimus Tartu Ülikooli üliõpilaste õppekäik Tallinna.

III. Kirjastamine

2023. aastal on trükkis ilmunud

- Emakeele Seltsi aastaraamat 68 (2022). Peatoimetaja Reili Argus, toimetaja Maire Raadik. Eesti Teaduste Akadeemia Emakeele Selts. Tallinn, 2023. 288 lk;
- Jüri Viikberg. Sõna sekka. Valik kirjutisi 1997–2023. Emakeele Seltsi toimetised nr 81. Toim. Mari Kendla. Tallinn 2023. 282 lk;
- Raimo Raag. Roots kirjakultuur uusaegsel Eesti-, Liivi- ja Ingerimaal. Emakeele Seltsi toimetised nr 82. Tallinn, 2023. 173 lk;
- Asta Õim. Eesti keele teetähised. Tallinn: Emakeele Selts, EKM Teaduskirjastus, EKSA, 2023. 268 lk;
- keeleajakiri Oma Keel nr 1, 100 lk, ja nr 2, 108 lk;

Lisaks toetas Emakeele Selts kahe trükise ilmumist:

- Miina Norvik, Tuuli Tuisk. Līvõ kīel optõbrõntõz. Liivi keele õpik. Tartu, 2023. 124 lk;
- Kirsi Laanesoo-Kalk, Mart Velsker, Roosmarii Kurvits. Kahtlus ja mõttemäss. Tartu, 2023. 342 lk.

Seltsi trükiste väljaandmist on toetanud Haridus- ja Teadusministeerium, Kultuurkapital ja Eesti Teaduste Akadeemia.

IV. Raamatukogu

Emakeele Seltsi raamatukogu täienes 41 trükisega, mis on saadud vahetuse, annetuse või ostu teel. Arvel on 6853 inventeeritud trükist.

V. Keeletoimkond

Emakeele Seltsi keeleteoimkonna vanem oli 2023. aastal Urve Pirso (Riigikontroll), keeleteoimkonda kuulusid Reili Argus (Tallinna Ülikool), Külli Habicht (Tartu Ülikool), Reet Kasik (Tartu Ülikool), Krista Kerge (Tallinna Ülikool), Katrin Kern (Tartu Ülikool, Loomingu Raamatukogu toimetaja), Helika Mäekivi (Tartu Ülikool, Eesti Keeletoimetajate Liit), Maire Raadik (Eesti Keele Instituut), Peeter Päll (Eesti Keele Instituut) ja Arvi Tavast (Eesti Keele Instituut).

Emakeele Seltsi keeleteoimkond võttis märtsis vastu kaks otsust: „Võõrsõnade kirjepilt ja häälde erinevus ning tsitaatsõnad“ ja „(te)t-rööpvorm, käskiv kõneviis mitmuse 1. pöördes ning sõnade *õudne*, *viis* ja *kuus* ning *julgema* rööpvormid“. Detsembriks sai keeleteoimkond valmis kaks otsusekavandit: „Makedoonia nimede kirjutamine eesti tekstis“ ning „Valgevene nimede kirjutamine eesti tekstis“.

VI. Liikmeskond

2023. aasta algul kuulus Emakeele Seltsi 399 liiget, sh 17 auliiget: Mati Ereht, Tiiu Ereht, Enn Ernits, Auli Hakulinen, Helju Kaal, Marja Kallasmaa, Reet Kasik, Valve-Liivi Kingisepp, Uno Liivaku, Ellen Niit, Hannu Remes, Eevi Ross, Huno Rätsep, Lembit Vaba, Jüri Valge, Tiit-Rein Viitso ja Asta Õim. 2023. aastal võeti Emakeele Seltsi vastu kaksteist uut tegevliiget: Heidi Hein, Ott Heinapuu, Madis Jürviste, Gerson Klumpp, Jolan Henriette Koduvere, Karin Liivaleht, Andrea Nagy, Pirkko Nuolijärvi, Rein Oidekivi, Toivo Tasa, Arvi Tavast ja Piret Upser. Auliikmeks valiti Peeter Päll. Kolm seltsiliiget avaldasid soovi välja astuda. Meie hulgast lahkusid 2023. aastal jäädavalt auliige Helju Kaal († 19.01.2023), Heido Ots († 31.03.2023), Ottilie-Olga Kõiva († 09.11.2023), Evi Juhkam († 01.12.2023), Andres Mihkels († 19.12.2023). 31. detsembri 2023. aasta seisuga oli seltsis 391 liiget, sh 17 auliiget.

VII. Juhatus

Tööd jätkas 2021. aastal korralistel valimistel valitud juhatus: esimees Helle Metslang, abiesimehed Karl Pajusalu ja Tiina Laansalu ning liikmed Reili Argus, Kristiina Praakli, Andra Kütt ja Jüri Viikberg. Juhatusel voliaeg kestab märtsini 2024.

Seltsi juhatus pidas 2023. aastal 6 (veebi)koosolekut, lisaks arutleti pidevalt e-posti teel. Emakeele Seltsi esindas Eesti keelenõukogus Helle Metslang, Eesti Keele Sihtasutuse nõukokku kuulusid Helle Metslang, Jüri Viikberg ja Karl Pajusalu. Eesti Keele Instituudi teadus- ja haldusnõukogus oli Karl Pajusalu. Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe nõukokku kuulus Kristiina Praakli. Emakeele Seltsi aastaraamatu kolleegiumis olid Helle Metslang, Karl Pajusalu ja Jüri Viikberg ning keeleajakirja Oma Keel kolleegiumis Helle Metslang ja Reili Argus.

VIII. Töötajad

Teadussekretärina töötas 2023. aastal Marit Alas ja raamatukogu juhatajana Annika Oherde, raamatupidaja oli Ülle Tamm.

IX. Üldiseloostus

Emakeele Seltsi tegevus 2023. aastal oli täis üritusi ja viljakat koostööd. Endiselt vahendati oma liikmetele infot mitmesuguste ürituste ja algatuste kohta. Säilis hea kontakt teiste Eestis tegutsevate humanitaarseltsidega, näiteks Eesti Emakeeleõpetajate Seltsi, Õpetatud Eesti Seltsi, Laurentsiuse Seltsi ja Eesti Keeletoimetajate Liiduga. Samuti tehti koostööd välismaal tegutsevate eestlaste kogukondadega.

Seltsi tegevust rahastati Eesti Teaduste Akadeemia ning Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevustoetusest, seltsi väljaannete müügist ning liikmemaksudest ja annetustest. Tegevust on toetanud ka seltsi väga head koostööpartnerid Eesti Keele Instituut, Tartu Ülikool ja Tallinna Ülikool.

Lisaks kodulehele kajastatakse alates 2023. aastast seltsi tegevusi Emakeele Seltsi Facebooki lehel. Kõigi ürituste ja tegevuste kohta leiab täpsemat infot seltsi kodulehelt www.emakeeleselts.ee.

MARIT ALAS

2023. AASTAL EMAKEELE SELTSI ÜRITUSTEL PEETUD ETTEKANDED

1. **Marit Alas** – (Eba)õiged kohanimed. Kõnekoosolekul „Jüri Viikberg 70“ 15. septembril Eesti Keele Instituudis.
  - **Reili Argus**, vt Andra Kütt
  - **Madis Arukask**, vt Eva Saar
2. **Uldis Balodis, Miina Norvik, Tuuli Tuisk, Karl Pajusalu** – Tiit-Rein Viitso – a prominent researcher of Finnic contacts. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
3. **Sofia Björklöf** – Itämerensuomalaiset lainasanat Vaivaran murteessa. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
  - **Michael Dunn**, vt Outi Vesakoski
4. **Silver Erm** – Suulise keele erijooned sõpradevahelises Discordivestluses (õpilastöö, Viljandi Gümnaasium). Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsil 29. septembril Tallinna Ülikoolis.
5. **Natalia Ermakov** – Mee ja vaha kasutamine ersa kultuuris. Asta Õimu 80. sünnipäevale pühendatud ettekandepäeval „Eesti keele teetähised“ 27. novembril Eesti Kirjandusmuuseumis.
6. **Valts Ernštreits** – Liivi keel põliskeelte aastakümnel. LVI J. V. Veski päeval „Eesti keelest ja läänemeresoome keelteperest“ (pühendatud J. V. Veski 150. sünniaastapäevale ja UNESCO põliskeelte kümneadikule) 27. juunil Tartu Ülikoolis.
7. **Valts Ernštreits** – Naming of places in Livonian. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
  - **Valts Ernštreits**, vt Gunta Kļava
  - **Rodrigo Flores**, vt Richard Villems
8. **Meelis Friedenthal** – Bees, science and contemporary literature: The writer’s perspective. Väliskeelepäeval 17. veebruaril Uppsala Ülikoolis.

9. **Riho Grünthal** – The diversification and spread of Finnic languages. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
10. **Küllil Habicht** – Milleks uurida vana kirjakeelt? Koolikeelepäeval 15. märtsil Ülenurme Gümnaasiumis.
11. **Küllil Habicht** – Die Spuren der deutschen Sprache in der estnischen Schriftsprache. Väliskeelepäeval 13. oktoobril Müncheni Ludwig Maximiliani Ülikoolis.
12. **Heinike Heinsoo** – Üle neljakümne aasta koos vadjalastega. LVI J. V. Veski päeval „Eesti keelest ja läänemeresoome keelteperest“ (pühendatud J. V. Veski 150. sünniaastapäevale ja UNESCO põliskeelte kümnendile) 27. juunil Tartu Ülikoolis.
13. **Tiit Hennoste** – *Ahah ja ahaa, ah ja aa, noh ja noo, jah ja jaa*. Ja teised pisikesed sõnad, millega me suhtleme. Väliskeelepäeval 13. oktoobril Müncheni Ludwig Maximiliani Ülikoolis.
14. **Helen Hint, Maria Reile** – Üks ebaõnnestunud ettekanne mingitest ebaõnnestunud katsetest. Renate Pajusalu 60. sünnipäevale pühendatud ettekandepäeval 10. novembril Tartu Ülikoolis.
15. **Terhi Honkola** – Convergences of kinship terminologies in the Circum-Baltic linguistic area. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
16. **Annika Hussar** – Mitut Laurat ja Rasmust sa tead? Koolikeelepäeval 15. märtsil Ülenurme Gümnaasiumis.
- **Anne-Mai Iumäe**, vt Richard Villems
17. **Anne-Mai Iumäe, Ene Metspalu, Maere Reidla** – Finnic connections: Matrilineal heritage of Estonians and their neighbours. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
18. **Kristi Ilves, Robin Liiber** – Mulgi kiil täembe ja ommen. Põliskeelte kümnendile pühendatud keelelaagris 20.–22. oktoobril Kopra talus Mulgimaal.
19. **Sulev Iva, Mariko Faster** – Midä om tett võro keele hääs ja määndseq ommaq võro keele hädäq. Põliskeelte kümnendile pühendatud keelelaagris 20.–22. oktoobril Kopra talus Mulgimaal.
20. **Axel Jagau** – German loanwords in Seto. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.

21. **Santeri Junttila** – Katsaus suffiksaaliin astevaihteluun itämerensuomen murteissa. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
22. **Annekatriin Kaivapalu** – Lähivõrreldes eesti silda ehitamas. Kõnekoosolekul „Läänemere keelesillad. Hannu Remes 80 ja Raimo Raag 70“ 23. novembril Eesti Keele Instituudis.
23. **Petri Kallio** – Kukkuzi Votic and Coastal Estonian as North Finnic. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
24. **Antti Kanner** – FILTER – Formulaic intertextuality, thematic networks, and poetic variation across regional cultures of Finnic oral poetry. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
- **Monika Karmin**, vt Richard Villems
25. **Reet Kasik** – Johannes Voldemar Veski eesti oskuskeeles arendajana 1920–1940. LVI J. V. Veski päeval „Eesti keelest ja läänemeresoome keelteperest“ (pühendatud J. V. Veski 150. sünniaastapäevale ja UNESCO põliskeelte kümnendile) 27. juunil Tartu Ülikoolis.
26. **Helin Kask** – English-Estonian code-copying in Estonian blogs and vlogs. Väliskeelepäeval 13. oktoobril Müncheni Ludwig Maximiliani Ülikoolis.
27. **Elisabeth Kaukonen** – Eurotibidest ja keevitajaonudest ehk kuidas väljendatakse sugusid eesti keele liitsõnades? Koolikeelepäeval 15. märtsil Ülenurme Gümnaasiumis.
28. **Petar Kehayov** – Finnic linguistic enclaves in Russia and language change. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
29. **Petar Kehayov** – Keelesaarte tähtsusest läänemeresoome keeleteadusele. LVI J. V. Veski päeval „Eesti keelest ja läänemeresoome keelteperest“ (pühendatud J. V. Veski 150. sünniaastapäevale ja UNESCO põliskeelte kümnendile) 27. juunil Tartu Ülikoolis.
30. **Sirje Kivimäe** – Eestimaa Ahrensi ajal. X Ahrensi konverentsil „Eduard Ahrens 220“ 15. aprillil Eesti Teaduste Akadeemias.
31. **Birute Klaas-Lang** – Üleminek eestikeelsele haridusele Eestis. Pere-konna roll lapse teises keeles õppimise toetajana. Väliskeelepäeval „KeelEST ja meelEST“ 12. novembril Amsterdamis Eesti Koolis.

32. **Gunta Kļava, Valts Ernštreits** – Place and role of the Livonian language today. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
33. **Gerson Klumpp** – Renate muss putzen. Renate Pajusalu 60. sünnipäevale pühendatud ettekandepäeval 10. novembril Tartu Ülikoolis.
34. **Agnes Kolga** – Laadivahelduse taandumine põhikooli õpilaste keelekasutusest (magistritöö, Tallinna Ülikool). Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsil 29. septembril Tallinna Ülikoolis.
35. **Väino Koorberg** – „See oli õudne!“ Elu ilma Hennosteta. Kell 23:57. Lisatud galerii ja Priit Pulleritsu kommentaar. Akadeemilisel juubelipeol „Tiit Hennoste ja tema kolm kontrapunkti“ 25. augustil Eesti Kirjandusmuuseumis.
36. **Mari-Liis Korkus** – How do teens talk? An insight into the language use of Swedish-Estonian bilinguals. Väliskeelepäeval 17. veebruaril Uppsala Ülikoolis.
37. **Milda Kurpniece** – Livonian jussive in an areal context. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
38. **Ott Kurs** – Jüri Viikbergiga Kesk-Aasias, Krimmis ja kirjatöös. Kõnekoosolekul „Jüri Viikberg 70“ 15. septembril Eesti Keele Instituudis.
39. **Denis Kuzmin** – Venäläiset ei-kristilliset nimet karjalaisessa henkilönimistöössä. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
40. **Nikolai Kuznetsov** – Kuidas komi keeles hellitatakse? Asta Õimu 80. sünnipäevale pühendatud ettekandepäeval „Eesti keele teetähised“ 27. novembril Eesti Kirjandusmuuseumis.
41. **Mare Kõiva** – Loitsudest, sõnamaagiast, nõidumisest minevikus ja tänapäeval. Väliskeelepäeval 13. oktoobril Müncheni Ludwig Maximiliani Ülikoolis.
42. **Enn Küng** – Eestimaa minek Rootsi riigi koosseisu 1561. aastal. Kõnekoosolekul „Läänemere keelesillad. Hannu Remes 80 ja Raimo Raag 70“ 23. novembril Eesti Keele Instituudis.
43. **Andra Kütt, Reili Argus** – Eesti laste jutustamis- ja viitamisokuse seosed keelelise kasvukeskkonnaga. Emakeele Seltsi aastakoosolekul 24. märtsil Tartu Ülikoolis.

44. **Andra Kütt-Leedis** – Kust see laps need sõnad võtab ehk Lapse keeleomandamisest ja selle toetamisest. Väliskeelepäeval „KeelEST ja meelEST“ 12. novembril Amsterdavis Eesti Koolis.
45. **Andra Kütt-Leedis** – Keelehooldeteemaline töötuba. Väliskeelepäeval „KeelEST ja meelEST“ 12. novembril Amsterdavis Eesti Koolis.
46. **Johanna Laakso** – Language contact research beyond loanword studies – reflections with respect to the oeuvre of Tiit-Rein Viitso. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
47. **Tiina Laansalu** – Nimekorraldusest nimenõuanneteni. Ferdinand Johann Wiedemanni keelepäeval 22. septembril Väike-Maarjas.
48. **Tiina Laansalu** – Keeleressursside töötuba. Põliskeelte kümnendile pühendatud keelelaagris 20.–22. oktoobril Kopra talus Mulgimaal.
49. **Valter Lang** – Proto-Finns and their partners. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
50. **Küllli Laos** – Kihnu kieletegemisi. Põliskeelte kümnendile pühendatud keelelaagris 20.–22. oktoobril Kopra talus Mulgimaal.
51. **Mika Lavento, Valerij Patrushev** – Textile ceramics and its chronological frame in Russia on the ground of AMS datings. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
52. **Mari Lepik** – Sõrvemaa, sõrulased ja sõrve keel. Põliskeelte kümnendile pühendatud keelelaagris 20.–22. oktoobril Kopra talus Mulgimaal.
53. **Katrin Leppik** – Akustiline foneetika ja rahvusvaheline foneetiline tähestik. Koolinoorte keelelaagris „Häädusest ja häädamisest“ 9.–10. juunil Luua Metsanduskoolis.
54. **Katrin Leppik** – Kõnesüntees ja -tuvastus. Koolinoorte keelelaagris „Häädusest ja häädamisest“ 9.–10. juunil Luua Metsanduskoolis.
– **Katrin Leppik**, vt Anton Malmi
55. **Robin Lüiber**, vt Kristi Ilves
56. **Sofia Lutter** – Tartu lasteaialaste lapsevanemate suhtumine kakskeelsusesse ja varajasse keeleõppesse (bakalaureusetöö, Tartu Ülikool). Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsil 29. septembril Tallinna Ülikoolis.
57. **Anton Malmi** – Artikulatoorne foneetika. Koolinoorte keelelaagris „Häädusest ja häädamisest“ 9.–10. juunil Luua Metsanduskoolis.

58. **Anton Malmi, Katrin Leppik** – Praktilised harjutused häälduse teemal. Koolinoorte keelelaagris „Hääldusest ja hääldamisest“ 9.–10. juunil Luua Metsanduskoolis.
- **Elena Markus**, vt Fedor Rozhanskiy
59. **Kulla Mellov** – Eesti keele teise keelena õpetaja tagasisidekommentaarid õpilaste tekstidele protsessikeskses tekstiloomes (magistritöö, Tartu Ülikool). Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsil 29. septembril Tallinna Ülikoolis.
60. **Helle Metslang** – Eesti keelest Euroopa ja Uurali keelena. Väliskeelepäeval 13. oktoobril Müncheni Ludwig Maximiliani Ülikoolis.
61. **Helle Metslang** – Meie Hannu Remes. Kõnekoosolekul „Läänemere keelesillad. Hannu Remes 80 ja Raimo Raag 70“ 23. novembril Eesti Keele Instituudis.
62. **Mait Metspalu** – The genesis of the Finnic genepool. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
- **Ene Metspalu**, vt Anne-Mai Ilumäe
63. **Loviisa Mänd** – Deminutiivsete nimi- ja omadussõnade funktsioonid eesti ilukirjanduses (magistritöö, Tallinna Ülikool). Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsil 29. septembril Tallinna Ülikoolis.
64. **Miina Norvik** – Ja lõhnab angervaks ...“ Renate Pajusalu 60. sünnipäevale pühendatud ettekandepäeval 10. novembril Tartu Ülikoolis.
- **Miina Norvik**, vt Uldis Balodis
- **Miina Norvik**, vt Mari Tõrv
65. **Nele Novék** – „Väike pedantlik märkus: siin on kaks tühikut“ ehk Millist tagasisidet kaasüliõpilased kirjutavad? (bakalaureusetöö, Tartu Ülikool). Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsil 29. septembril Tallinna Ülikoolis.
66. **Patrick O'Rourke** – Southwest Finnic features. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
67. **Tiina Paet** – Arutelu 7. klassiga võõrsõnade teemal. Koolikeelepäeval 14. märtsil Audentese Erakoolis.
68. **Tiina Paet** – Wiedemanni keeleuhinna laureaat Peeter Päll. Ferdinand Johann Wiedemanni keelepäeval 22. septembril Väike-Maarjas.
69. **Karl Pajusalu** – Eesti ja Soome murdekontaktid. X Ahrensi konverentsil „Eduard Ahrens 220“ 15. aprillil Eesti Teaduste Akadeemias.

70. **Karl Pajusalu** – The making, levelling and rebirth of Estonian dialects. Väliskeelepäeval 17. veebruaril Uppsala Ülikoolis.
71. **Karl Pajusalu** – Põhjaeesti põliskeelest. Kõnekoosolekul „Jüri Viikberg 70“ 15. septembril Eesti Keele Instituudis.
- **Karl Pajusalu**, vt Uldis Balodis
72. **Renate Pajusalu, Karl Pajusalu** – Dialoogiline emamurre. Akadeemilisel juubelipeol „Tiit Hennoste ja tema kolm kontrapunkti“ 25. augustil Eesti Kirjandusmuuseumis.
- **Karl Pajusalu**, vt Renate Pajusalu
  - **Valerij Patrushev**, vt Mika Lavento
73. **Geda Paulsen, Eva Velsker** – Estniska på Uppsala universitet: nuläget och framtiden. Väliskeelepäeval 17. veebruaril Uppsala Ülikoolis.
74. **Péter Pomozi** – Ungari keelealast ja keelerikkuse hoidmisest. Põliskeeelte kümnendile pühendatud keelesaagris 20.–22. oktoobril Kopra talus Mulgimaal.
75. **Kristiina Praakli** – Noortekeele töötuba. Põliskeeelte kümnendile pühendatud keelesaagris 20.–22. oktoobril Kopra talus Mulgimaal.
76. **Peeter Päll** – Wiedemann ja kohanimed. Ferdinand Johann Wiedemanni keelepäeval 22. septembril Väike-Maarjas.
77. **Raimo Raag** – Hur estniskan kom till Uppsala universitet. Väliskeelepäeval 17. veebruaril Uppsala Ülikoolis.
78. **Raimo Raag** – Rootsi kirjakultuur uusaegsel Eesti-, Liivi- ja Ingerimaal. Kõnekoosolekul „Läänemere keelesillad. Hannu Remes 80 ja Raimo Raag 70“ 23. novembril Eesti Keele Instituudis.
79. **Kati-Ly Randviir** – Mis toimub keeletunnis, kui läbivaks teemaks on „Wiedemanni keeleauhind“? Ferdinand Johann Wiedemanni keelepäeval 22. septembril Väike-Maarjas.
- **Maere Reidla**, vt Anne-Mai Ilumäe
  - **Maria Reile**, vt Helen Hint
80. **Hannu Remes** – Soome keel Eduard Ahrensi eesti keele grammatikas. X Ahrensi konverentsil „Eduard Ahrens 220“ 15. aprillil Eesti Teaduste Akadeemias.
81. **Hannu Remes** – Kogumikust „Eesti silda ehitamas“ tänase pilguga. Kõnekoosolekul „Läänemere keelesillad. Hannu Remes 80 ja Raimo Raag 70“ 23. novembril Eesti Keele Instituudis.

82. **Priit Rohtmets** – Kirikukorraldusest Eesti- ja Liivimaal XIX sajandil. X Ahrensi konverentsil „Eduard Ahrens 220“ 15. aprillil Eesti Teaduste Akadeemias.
- **Siiri Rootsi**, vt Richard Villems
83. **Fedor Rozhanskiy, Elena Markus** – Markers of code switching in Soikkola Ingrian. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
84. **Eva Saar, Madis Arukask** – Diminutives on the eastern border of Finnic. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
85. **Hovhannes Sahakjan**, vt Richard Villems
86. **Anti Selart** – Ethnic labels and medieval geography: Finnic peoples of North-Eastern Europe in Latin sources, 1200–1500. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
87. **Anastasia Šepilenko** – Kontrastiivne uurimus modaalkonstruktioonide kasutusest eesti ja saksa keeles palvete koostamisel (bakalaureusetöö, Tartu Ülikool). Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsil 29. septembril Tallinna Ülikoolis.
88. **Sirli Zupping** – Milliseid lahendusi pakub eesti keeletehnoloogia? Väliskeelepäeval 17. veebruaril Uppsala Ülikoolis.
89. **Sirli Zupping** – Kas ettevõtte peaks jõudma Vikipeediasse? Ettevõtte nimede võistluse lõpuüritusel „Ehe Eesti – Eesti ettevõttele eesti nimi 2023“ 17. oktoobril Eesti Keele Instituudis.
90. **Kristiina Tambets, Heiki Valk** – The genetic background of the Daugava Livonians: results of recent ancient DNA studies. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
91. **Tõnu Tender** – Kristjan Jaagu päev ja Stalini vuntsid. Keelepäeva sissejuhatajaks. Koolikeelepäeval 15. märtsil Ülenurme Gümnaasiumis.
92. **Pire Teras** – Kuidas ja miks hääldus varieerub? Koolinoorte keelelaagris „Hääldusest ja hääldamisest“ 9.–10. juunil Luua Metsanduskoolis.
93. **Pire Teras** – Eesti keele spontaanse kõne foneetilise korpuse töötuba. Koolinoorte keelelaagris „Hääldusest ja hääldamisest“ 9.–10. juunil Luua Metsanduskoolis.

94. **Kaja Toikka** – Lüganuse tegemistest. Põliskeelte kümnendile pühendatud keelelaagris 20.–22. oktoobril Kopra talus Mulgimaal.
95. **Imar Tomusk** – Äri- ja ettevõtte nime hea tava. Ettevõtte nimede võistluse lõpuüritusel „Ehe Eesti – Eesti ettevõttele eesti nimi 2023“ 17. oktoobril Eesti Keele Instituudis.
- **Tuuli Tuisk**, vt Uldis Balodis
96. **Mari Tõrv, Miina Norvik** – Kukruse: last pagans or first Christians on the southern coast of the Gulf of Finland. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
97. **Kadri Tüür** – Muhi keeletegemistest. Põliskeelte kümnendile pühendatud keelelaagris 20.–22. oktoobril Kopra talus Mulgimaal.
98. **Marja Vaba** – Sõnaveebi töötuba 8. klassile. Koolikeelepäeval 14. märtsil Audentese Erakoolis.
99. **Mare Vahtre** – .ee – värav eestimaalasteni. Ettevõtte nimede võistluse lõpuüritusel „Ehe Eesti – Eesti ettevõttele eesti nimi 2023“ 17. oktoobril Eesti Keele Instituudis.
100. **Ene Vainik** – The changing mind – the Estonian word association revisited after 40 years. Väliskeelepäeval 17. veebruaril Uppsala Ülikoolis.
101. **Ene Vainik** – Kuidas me mõtleme keelest. Asta Õimu 80. sünnipäevale pühendatud ettekandepäeval „Eesti keele teetähised“ 27. novembril Eesti Kirjandusmuuseumis.
102. **Kätlin Vainola** – Loovtegevused „Loome ja loome koos“ eri vanuserühmades lastele. Väliskeelepäeval „KeelEST ja meelEST“ 12. novembril Amsterdamis Eesti Koolis.
103. **Sulev Valdmaa** – Eduard Ahrensi tähtsusest. X Ahrensi konverentsil „Eduard Ahrens 220“ 15. aprillil Eesti Teaduste Akadeemias.
104. **Jüri Valge** – Kõõgijutust üleriigiliseks keelesündmuseks. Wiedemanni keeleauhind 35. Ferdinand Johann Wiedemanni keelepäeval 22. septembril Väike-Maarjas.
- **Heiki Valk**, vt Kristiina Tambets
105. **Ave Varik** – Häädemeeste tegemistest. Põliskeelte kümnendile pühendatud keelelaagris 20.–22. oktoobril Kopra talus Mulgimaal.
106. **Ann Veismann** – Kas moos ja buss seisavad endiselt? Renate Pajusalu 60. sünnipäevale pühendatud ettekandepäeval 10. novembril Tartu Ülikoolis.

107. **Mart Velsker** – Tuglas, Barbarus, Luts ja Hennoste. Akadeemilisel juubelipeol „Tiit Hennoste ja tema kolm kontrapunkti“ 25. augustil Eesti Kirjandusmuuseumis.
108. **Ene Velström, Riina Laanetu** – Kuusalu rannakielest. Põliskeelte kümnendile pühendatud keelesaagris 20.–22. oktoobril Kopra talus Mulgimaal.
109. **Outi Vesakoski, Michael Dunn** – Divergence and convergence of Finnish dialectal and genetic landscape. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
110. **Annika Viht** – Eduard Ahrens 19. sajandi grammatikute seas. X Ahrensi konverentsil „Eduard Ahrens 220“ 15. aprillil Eesti Teaduste Akadeemias.
111. **Annika Viht** – Johannes Gutsaffi keele variantsusest. Kõnekoosolekul „Jüri Viikberg 70“ 15. septembril Eesti Keele Instituudis.
112. **Jüri Viikberg** – Ametivend Raimo Raag. Kõnekoosolekul „Läänemere keelesillad. Hannu Remes 80 ja Raimo Raag 70“ 23. novembril Eesti Keele Instituudis.
113. **Richard Villems, Siiri Rootsi, Monika Karmin, Anne-Mai Ilumäe, Hovhannes Sahakjan, Rodrigo Flores** – Finnic connections: Paternal heritage of Estonians and their neighbours. Rahvusvahelisel konverentsil „Läänemeresoome kontaktid“ 5.–6. oktoobril Tartu Ülikoolis.
114. **Tiiu Üksik** – Keeletehnoloogia võimaluste tutvustus 9. klassile. Koolikeelepäeval 14. märtsil Audentese Erakoolis.

2023. AASTAL EMAKEELE SELTSILE SAADETUD VÕI KINGITUD KIRJANDUS

Ajakirjad, kogumikud ja aastaraamatud

Avain. Kirjallisuudentutkimuksen aikakauslehti. Helsinki: Kirjallisuudentutkijain Seura. **2022, 4; 2023, 1, 2, 3, 4.**

Eesti Teaduste Akadeemia aastaraamat XXVIII (55), 2022. Tallinn, 2023. 88 lk.

Eesti Vabariigi preemiad 2021. Teadus. F. J. Wiedemanni keeleauhind. Sport. Kultuur. Haridus. 396 lk.

Eesti Vabariigi preemiad 2022. Teadus. F. J. Wiedemanni keeleauhind. Sport. Kultuur. Haridus. 517 lk.

Eesti Vabariigi preemiad 2023. Teadus. F. J. Wiedemanni keeleauhind. Sport. Kultuur. Haridus. 459 lk.

Virittäjä. Kotikielen Seuran aikakauslehti. **2022, 4; 2023, 1, 2, 3.**

Muid väljaandeid

Aaltonen, Esko. **Tiedusteluja kansanomaisesta vesimyllylaitokses-tamme: sanakirjasäätiön tiedusteluja.** Forssa: Sanakirjasäätiö, 1930. 36 lk.

Anderson, Ants. **Keeleparentuse võimalusi: keelekorralduslik sõna-võtt.** Tallinn: Ants Anderson, 2023. 337 lk.

Kahtlus ja mõtlemäss. Pühendusteos Tiit Hennoste 70. sünnipäevaks. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2023. 342 lk.

Kárpátalja. Budapest: Anyanyelvápolók Szövetsége, 2023. 118 lk.

Kaukoranta, Toivo. **Heinäntekosanastoa.** Helsinki: Sanakirjasäätiö, 1931. 26 lk.

Kotikutoiset pellava- ja hammupukankaat. Helsinki: Sanakirjasäätiö, 1930. 40 lk.

Leesment, Leo. **Kihnu ajalugu.** Tartu, 1942. 19 lk.

Magyar nyelv: munkafüzet. Budapest: Oktatási Hivatal, 2022. 87 lk.

- Magyar nyelv: tankönyv.** Budapest: Oktatási Hivatal, 2021. 136 lk.
- Mees, kelle „õlade pääl“ meie emakeel seisab.** Eduard Ahrens 220.
Kuusalu: Laurentsiuse Selts, 2023. 79 lk.
- Mémoires de la Société Néophilologique de Helsinki.** Helsinki: Société Néophilologique.
CIX. Writing literary worlds in a foreign language. 2022. 150 lk.
- Norvik, Miina. **Līvõ kīel optõbrõntõz. Liivi keele õpik.** Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2023. 124 lk.
- Pajusalu, Karl, Eberhard Winkler. **Salatsi liivi keele teejuht.** Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2023. 99 lk.
- Pisukase rantlase kieleoppe vihk.** Virve: Rannakiele Keskus; Loksa: Loksa linnavalitsus, 2023. 41 lk.
- Räim, Heino. **Sõnumeid ja pilte.** Muhu: Muhu Pärandikool; Tartu: Eesti Kirjandusmuuseumi Teaduskirjastus, 2022. 295 lk.
- Studia Fennica. Folkloristica.** Helsinki: Finnish Literature Society
25. Rhyme and rhyming in verbal art, language, and song. 2022.
285 lk.
- Suomalais-ugrilaisen seuran toimituksia.** Helsinki: Suomalais-Ugri-lainen Seura, 2022.
277. Kehayov, Petar, Denis Kuzmin. The Karelian Dialect of Kolvitsa, Kola Peninsula. 2022. 310 lk.
- Syrjänen, Laina. **Tammelan kansanomaista ruokataloutta.** Forssa: Sanakirjasäätiö, 1930. 15 lk.
- Vaivara kihelkonna kohanimed.** Ida-Virumaa: Päite Küla Selts, 2023. 525 lk.

Koostanud
ANNIKA OHERDE

2023. AASTAL MANALA TEELE LÄINUD EMAKEELE SELTSI LIIKMED

auliige Helju Kaal (06.03.1930–19.01.2023)

Heido Ots (20.03.1934–31.03.2023)

Ottilie-Olga Kõiva (06.02.1932–09.11.2023)

Evi Juhkam (17.03.1932–01.12.2023)

Andres Mihkels (06.07.1953–19.12.2023)

IN MEMORIAM
EVJ JUHKAM

17.03.1932–01.12.2023

Detsembrikuu esimesel päeval lahkus meie hulgast Emakeele Seltsi pika-aegne liige, keeleteadlane Evi Juhkam. Evi elutee lõppes mõni kuu enne ta 92. sünnipäeva. Emakeele Seltsiga oli Evi seotud kuus aastakümnet, olles seltsi tegevusest ja üritustest huvitatud kuni oma surmani.

Evi (sünninimi Kreideberg, eestistatud Kalve) kirjeldas end harjukana Loode-Eestist Harju-Madiselt Kiriku-Kõrtsu talust. Perekondlikult ulatusid ta juured nii Harju- kui ka Hiiumaale ja Pakri saarelegi. Eri paigust pärit sugulaste keelekasutus äratas temas huvi juba noorena, samuti olid mõlemad vanemad keeleärksad ja loomingulised inimesed. Isa Theodor Kalve oli hea keelekõrvaga ning suure huviga kodukandi endisaja, kujunemisloo ja pärimuste vastu. Osa Theodor Kalve vaimsest pärandist seadis Evi ühena oma viimastest suurematest töödest kokku kogumikuks „Mõnda minevikust. Mälestused, pärimused, tõsilood“ (2019). Perekonna toel asus Evi 1948. aastal õppima Tallinna Õpetajate Instituudi eesti keele ja kirjanduse

osakonda, 1958 lõpetas õpingud Tallinna Pedagoogilises Instituudis eesti keele ja kirjanduse õpetaja kutsega. Eesti murrete õppejõuks kõrgkoolis oli Aili Univere ning tema ainekäsitus süvendas huvi murrete vastu. 1957. aastal tuligi Evi Keele ja Kirjanduse Instituudi (1993. aastast Eesti Keele Instituut) murdesektorisse, kus ta töötas ligi poolsada aastat, hilisem koostöö kestis kauemgi. Samal aastal alustas ta ühega oma väga oluliseks kujunenud tegevustest eesti murrete alal – murrete kogumisega, esmalt kodukihelkonnast, hiljem kaugemalt. 1959. aastal osales ta esimest korda koos Aili Univere ja Helmi Viiresega lindistusretkel Ambla murrakualal. Evi murdekogumise pärusmaadeks kujunesid Lääne- ja Pärnumaa ning Loode-Eesti ja tema panus selles töös paigutab ta kümne enim murdeid talletanu austusväärseesse seltsi.

Järgnevail aastail kujunes Evist ka murdematerjalide publitseerija, tekstide ja sõnaraamatute koostaja ning toimetaja. Ta aitas kokku panna nii „Väikest murdesõnastikku“ I–II (1982–1989) kui ka koostada ja toimetada „Eesti murrete sõnaraamatut“ (1994–) ning temast sai üks põhjaeesti murrete asjatundjaid. Evi võttis osa kolme eesti murrete heliplaadi tegemisest (1975, 1986 ja 1989). Koos Aldi Sepaga valmis 2000. aastal akadeemilise murdetekstide sarja „Eesti murded“ kaheksas köide „Lääne-murde tekstid“. 2002. aastal ilmus samas sarjas Evi toimetatud „Saarte murde tekstid“. Oma kodukandi murraku ja selle naabrite kõrval huvitus Evi ka eestirootslaste kõnepruugist. Olles pärit kunagiselt Lääne-Harjumaal eesti-rootsi kakskeelselt alalt ning olles suhelnud koolipõlves eestirootslaste järglastega, tekkis soov nende eripärast keelekasutust lähemalt uurida. Uurimistöö nimel õppis Evi rootsi keelt nii 1970ndail Tallinnas keeltekoolis kui ka hiljem Stockholmi ülikooli kursusel. Esimene kogumisetk Vormsi rootslaste juurde sai koos Anu Haagiga teoks 1977. aastal. Kaheksakümnendail külastas ta ühes Marje Joalau ja teistega aga ka Hiiu rootslaste järeltulijaid Ukrainas Hersoni oblastis Gammalsvenskbys, kus salvestati 24 tundi helilindistusi. Eesti ja eestirootsi murrete kontaktide lähemaks uurimiseks tutvus Evi eestirootsi materjalidega ka Uppsala murdearhiivis ning soomerootsi murdearhiivis Helsingis. Eestirootsi mõjusid eesti murretes analüüsis ta mitmes teadusartiklis, nt „Rootsipärane objekt eesti murretes“ (1983), „Eestirootsi tõlkelaenu eesti murretes“ (2000), „Eestirootsi refleksiivverbi mõjust eesti murrete verbikasutusele“ (2009) ja 1998. aastal Tallinna Pedagoogikaülikoolis kaitstud magistritöös „Eesti-rootsi murdekontaktid“.

Harju-Madise murrak oli Evil südamel ning sellest raamatu kirjutamisele pühendus ta pärast pensionile minekut uue tarmu ning visadusega. 2012. aastal võis ta 80-aastasena suurele tööle joone alla tõmmata ning Rootsi-Mihkli kirikus pidulikult esitleda murraku mahukat (663 lk) käsitlust, milles sisalduvad nii murdetekstid, murraku ülevaade, sõnastik kui ka CD. Teose mõttelise jätkuna valmis viis aastat hiljem, 2017. aastal Ema-keele Seltsi korrespondentide murdetekstide sarjas kogumik „Loode-Eesti murdelood. Risti ja Harju-Madise“. See raamat sai võrreldes eelmisega kokku pandud laiema lugejaskonna huve silmas pidades, kaasatud sai ka naaberkihelkonna Risti murdetekste. Nende kogumike ilmumisel täitus Evi kauaaegne soov tutvustada ja esile tõsta lapsepõlve kodukandi keelekasutuse omapära ja mitmekihilisust, kohalikku ajalugu ning pärimusi.

Evi ärasaatmisteenistusel Rootsi-Mihkli kirikus ütles koguduse õpetaja Patrik Göransson, et Evi oli kindlameelne ja kindla sihiga inimene. Kui ta midagi ette võttis, siis viis ta selle lõpuni. Samuti olid Evile olulised sõnad ja nende tähendused ning teod, mis öeldud sõnu kinnitasid. Ka keeleteadlase ning kolleegina iseloomustas teda rahulik ja tõsine visadus. Loomult talitsetud ja tagasihoidlik, hoidis ta seatud eesmäärke silme ees ja pingutas nende nimel, kuni töö valmis. Jääme Evit mäletama kui asjatundlikku, mitmepalgelist ja töökas murdeuurijat ning head kolleegi.

MARI-LIIS KALVIK

Foto: erakogu

EMAKEELE SELTSI JUUBILARID 2023. AASTAL

JAANUAR	07.01	Kairi Tamuri	45
	08.01	Järvi Lipasti	55
	12.01	Reet Vääri	80
	14.01	Geda Paulsen	50
	17.01	Piret Joalaid	60
	20.01	Edgar Saar	85
VEEBRUAR	27.02	Iris Metsmägi	55
	29.02	Vally Tamm	75
MÄRTS	01.03	Maarja Siiner	50
	13.03	Sirje Maasikamäe	60
	14.03	Virve-Anneli Vihman	50
	16.03	Monika Salo	60
	19.03	Mari Mets	45
	21.03	Maire Raadik	60
APRILL	10.04	Reet Hendrikson	45
	19.04	Anne Romet	80
	22.04	Anne Tamm	55
	24.04	Ülle Viks	75
	29.04	Argo Mund	45
MAI	03.05	Kersti Lepajõe	65
	09.05	Pilvi Alp	50
	23.05	Marit Alas	40
	26.05	Sirje Hassinen	55
	31.05	Anna Verschik	55

JUUNI	08.06	Mart Orav	65
	13.06	Alo Malt	55
	17.06	Age Salo	55
	19.06	Tiina Rütmaa	60
	20.06	Karl Pajusalu	60
	23.06	Uldis Balodis	45
	24.06	Maria-Maren Linkgreim	45
JUULI	06.07	Andres Mihkels	70
	12.07	Inge Käsi	60
	22.07	Margit Maran	70
	22.07	Annekatriin Kaivapalu	60
	22.07	Rein Undusk	55
	24.07	Liina Lindström	50
	26.07	Ingrid Rummo	60
AUGUST	01.08	Tiiu Ojanurme	85
	06.08	Nansi Leppik	55
	12.08	Tiit Hennoste	70
	15.08	Katrin Aava	60
	15.08	Ethel Roosna	50
	16.08	Anu Ilus	60
	20.08	Raimo Raag	70
	24.08	Katrin Hiietam	50
	31.08	Mirel Püss	45
SEPTEMBER	01.09	Eevi Ross	85
	03.09	Sirje Rammo	70
	10.09	Jüri Viikberg	70
	16.09	Anu Saluäär	75
	22.09	Alo Merilo	55
OKTOOBER	02.10	Hannu Olavi Remes	80
	04.10	Maeve Leivo	75
	13.10	Reeli Torn-Leesik	50
	16.10	Sirje Ratso	60
	19.10	Jane Lepasaar	55
	21.10	Jüri Valge	75

NOVEMBER	04.11	Kaja Eenlaid	85
	08.11	Killu Mei	50
	12.11	Sven-Erik Soosaar	50
	13.11	Renate Pajusalu	60
	14.11	Jaan Undusk	65
	19.11	Kari Aro	55
	26.11	Linda Palts	40
	27.11	Asta Õim	80
DETSEMBER	20.12	Martin Ehala	60
	31.12	Lehte Tavel	85